

Transport, przyjmowanie, rejestrowanie i laboratoryjne oznakowanie próbek materiałów biologicznych

1. Zasady transportu materiału zakaźnego do Rejestracji Medycznej Laboratorium Epidemiologii

Materiał zakaźny do badań diagnostycznych przekazywany przez klienta zewnętrznego /wewnętrznego powinien być dostarczany przez upoważnione osoby (klient, osoba przez niego upoważniona, jednostka zlecająca badanie). Materiał transportowany jest w zamkniętych probówkach lub innych szczelnych pojemnikach (klient indywidualny), w zamkniętych opakowaniach zbiorczych oznakowanych „materiał zakaźny” (firmy, jednostki, PSSE). Transport odbywa się w warunkach niezmiennych właściwości materiału. Do materiału dołączona jest dokumentacja. Osoba transportująca materiał zachowuje wszelkie zasady ostrożności w celu zapewnienia sobie bezpieczeństwa (rękawiczki jednorazowego użytku, pojemniki zbiorcze). W sytuacji uszkodzenia podczas transportu należy przewożoną próbkę/materiał zakaźny zalać środkiem dezynfekcyjnym i przekazać do utylizacji. Należy poinformować o zaistniałym fakcie zlecaniodawcę.

2. Rodzaj materiału zakaźnego, przechowywanie, dostarczanie do Laboratorium

Lp.	Rodzaj materiału zakaźnego	Zalecana ilość próbek	Przechowywanie, dostarczanie do Laboratorium
1.	materiał pobrany na podłoże transportowe (wymaz z kału) - badanie do celów sanitarno-epidemiologicznych	3 próbki z 3 możliwie kolejno po sobie następujących dni	- pobrany materiał przechowywać w temperaturze otoczenia do 24h, później w temperaturze 4-8°C; - dostarczyć maksymalnie do 68 godz. od pobrania nie dopuszczając do zamrożenia
2.	kał - badanie do celów sanitarno-epidemiologicznych	3 próbki z 3 możliwie kolejno po sobie następujących dni	- dostarczyć w dniu pobrania; - jeżeli próbka pobierana jest w dniu poprzedzającym dostarczenie jej do Laboratorium to musi być pobrana po godzinie 18:00 i przechowywana w temperaturze 4-8°C;
3.	materiał pobrany na podłoże transportowe - (wymaz z kału) dotyczy PSSE	od: chorych, ozdowieńców, nosicieli, osób z kontaktu z osobą chorą, ilość w zależności od potrzeb	- pobrany materiał przechowywać w temperaturze otoczenia do 24h, później w temperatura 4-8°C; - dostarczyć maksymalnie do 68 godz. od pobrania nie dopuszczając do zamrożenia
4.	kał dotyczy PSSE	od: chorych, ozdowieńców, nosicieli, osób z kontaktu z osobą chorą, ilość w zależności od potrzeb	- dostarczyć niezwłocznie, tj. do 2 godzin od pobrania - w przypadku badania w kierunku Salmonella, Shigella dopuszcza się przyjęcie kału pobranego po godzinie 18:00 w dniu poprzedzającym przyjęcie do badania i przechowywanego w temperaturze 4-8°C;
		1 próbka kału od chorego objawowego w ognisku zatrucia pokarmowego (dot. diagnostyki metodą PCR)	- dostarczyć do 48 godz. od pobrania kału; - przechowywać i transportować w temperaturze 4-8°C - jeżeli nie można dostarczyć próbki w ciągu 48 godz. od pobrania - wówczas należy zamrozić próbkę w temperaturze - 20°C do - 70°C i transportować w postaci zamrożonej (brak możliwości wykonania posiewu bakteriologicznego)
5.	kał	od chorego, ilość w zależności od potrzeb	- dostarczyć niezwłocznie, tj. do 2 godzin od pobrania
6.	wymaz z odbytu	w zależności od potrzeb od: zdrowych (dopuszcza się 1 wymaz), ozdowieńców, nosicieli, osób z kontaktu z osobą chorą	- dostarczyć w dniu pobrania; - przechowywać w temperaturze otoczenia

Lp.	Rodzaj materiału zakaźnego	Zalecana ilość próbek	Przechowywanie, dostarczanie do Laboratorium
7.	sporal A	w zależności od potrzeb (minimum 2 sztuki + kontrola)	- dostarczyć w ciągu 24 godz. od zakończenia procesu sterylizacji, temperatura otoczenia
8.	sporal S	w zależności od potrzeb (minimum 2 sztuki + kontrola)	- dostarczyć w ciągu 24 godz. od zakończenia procesu sterylizacji, temperatura otoczenia
9.	płytki odciskowe	w zależności od potrzeb	- dostarczyć jak najszybciej w dniu pobrania, temperatura otoczenia
10.	wymazy z gardła, nosa w kierunku wirusa grypy, RSV na podłożu PBS, NaCl, podłożu komercyjnym	3 wymazy (2 wymazy z nosa, 1 z gardła)	- dostarczyć maksymalnie do 48 godz. od pobrania - przechowywać i transportować w temperaturze +2°C do + 4°C
11.	surowica	w zależności od zlecenia	- przechowywać w temperaturze 2°C-8°C i dostarczyć maksymalnie do 48 godz. od pobrania, - jeżeli czas przechowywania przekroczy 48 godz. od pobrania, należy surowicę zamrozić (temperatura od -20°C do -70°C) i nie dopuszczając do rozmrożenia dostarczyć
12.	krew pełna	w zależności od zlecenia	- jak najszybciej po pobraniu - przechowywać i transportować w temperaturze otoczenia
13.	kał na pasożyty	3 próbki w odstępach 2-5 dni	- kał biegunkowy, wodnisty, luźny lub uzyskany po środkach przeczyszczających należy dostarczyć w ciągu 60 minut od momentu pobrania (w przypadku braku możliwości jak najszybciej w dniu pobrania) - kał uformowany należy dostarczyć w ciągu 24 godzin od momentu pobrania (przechowywać w temperaturze 4-8°C) - transportować w temperaturze otoczenia
14.	wymaz w kierunku owsika ludzkiego	3 próbki w odstępach 3-5 dni	- wymaz należy dostarczyć jak najszybciej w dniu pobrania, w temperaturze otoczenia
15.	szczep bakteryjny	w zależności od potrzeb	- agar amerykański, odżywczy, podłoże transportowe, dostarczyć jak najszybciej w temperaturze otoczenia
16.	kał na obecność antygenu Giardia intestinalis	w zależności od zlecenia (zalecana 1 próbka)	jak najszybciej po pobraniu, w dniu pobrania temperatura otoczenia (świeże próbki kału) do 48 godz. od pobrania, świeże próbki kału przechowywać w temperaturze 2-8°C i transportować w warunkach chłodniczych z wkładami lodowymi, jeżeli nie można zbadać w ciągu 48 godz. od pobrania - próbki kału zamrozić (temperatura od - 20°C do - 70°C) i transportować w postaci zamrożonej (zamrożone próbki kału) w ciągu 2 miesięcy od pobrania, przechowywać w temperaturze 2-8°C lub temperaturze 20-25°C (zakonserwowane próbki kału w 10% formalinie lub utrwalaczu MF lub SAF), transportować w warunkach otoczenia
17.	wymaz z gardła, nosa, nosoradzieli w kierunku SARS CoV-2	w zależności od zlecenia	- dostarczyć maksymalnie do 24 godz. od pobrania - przechowywać i transportować w temperaturze +2°C do + 4°C

Dla materiałów wymagających szczególnych warunków transportu (np. chłodniczych) laboratorium sprawdza warunki transportu poprzez monitoring w postaci zapisów na właściwym zleceniu badania laboratoryjnego.

3. Przyjmowanie, rejestrowanie i laboratoryjne oznakowanie próbek

a) Przyjmowanie próbek

Próbka dostarczona przez klienta do Rejestracji Medycznej jest oceniana przez rejestrującego pod kątem jej przydatności do badań poprzez sprawdzenie stanu próbki (czy jest prawidłowo pobrana, czy nie została uszkodzona) i weryfikacji kompletności (treść i zgodność) zapisów na próbce z załączoną dokumentacją.

b) Rejestrowanie próbek

Próbka rejestrowana jest w systemie elektronicznym w zależności od kierunku badania oraz oznakowane poprzez nadanie kodu.

c) Oznakowanie próbek

Każdej próbce i towarzyszącej jej dokumentacji dostarczonej do Rejestracji Medycznej, nadawany jest kod zwany również numerem próbki wg schematu:

EP/symbol obszaru badań /kolejny numer w rejestrze/dwie ostatnie cyfry bieżącego roku.

Na próbkę nanoszona jest trzecia część pełnego kodu tj. kolejny numer próbki w rejestrze. Numer nanoszony jest markerem w sposób trwały w widocznym miejscu uniemożliwiający jego zamazanie lub starcie.

Po stwierdzeniu nieprawidłowości przy przyjęciu próbki do badania:

- (wystąpiła anomalia w odniesieniu do ustalonych warunków) - należy o tym fakcie powiadomić klienta oraz asystenta w obszarze badań lub wyznaczoną przez niego osobę,
- w przypadku, gdy próbka nadaje się do badania, lecz brak jest odpowiednich danych w dokumentacji należy je uzupełnić (uzupełnia klient, uprawniony pracownik jednostki zlecającej badanie lub osoba przyjmująca próbkę w Rejestracji Medycznej WSSE).
- w przypadku badań dostarczanych przez klienta wewnętrznego lub jednostki, z którymi WSSE ma podpisaną umowę – zlecenie, gdy próbka nie nadaje się do badania należy to odnotować na „Zleceniu badania laboratoryjnego”, a próbkę przekazać do utylizacji. O zaistniałym fakcie w miarę możliwości należy powiadomić zleciennodawcę.

Dopuszcza się poprawę oznaczenia kodowego przyjętego, zarejestrowanego i oznakowanego materiału poprzez naniesienie właściwego oznakowania na próbkę i/lub poprawę zapisu na zleceniu i parafowanie tej zmiany przez pracownika laboratorium.

4. Zasady postępowania w sytuacji awaryjnej

W przypadku uszkodzenia pojemników transportowych z materiałem zakaźnym niezwłocznie należy:

- założyć odzież ochrony osobistej,
- przewożoną próbkę / materiał zakaźny należy zalać środkiem dezynfekcyjnym,
- odczekać zalecany przez producenta czas,
- przekazać do utylizacji.